

A photograph showing a woman in a headscarf looking down at a child lying down. The scene is dimly lit, with a strong light source from the side, creating a dramatic and intimate atmosphere. The woman's expression is one of concern or care. The child is lying on their back, and the woman's hands are near the child's head.

Kvinne- skjebner fra Kabul til Seoul

Under vignetten «Woman on Fire» gir årets Film fra Sør-festival et bredt og komplekst innblikk i asiatisk kvinneliv.

AV FREDRIK GIERTSEN

Filmfestival. 7. - 17. oktober presenterer Film fra Sør – som i år feirer sitt 20-års jubileum – i vant stil drøyt hundre filmer fra Asia, Afrika og Latin-Amerika. Årets fokusland er Afghanistan, Iran og India – tre land, som til tross for geografisk nærhet, må betegnes som svært forskjellige. Dette bærer også filmene preg av.

Engasjerte kvinner

– «Woman on Fire» var en merkelapp som meldte seg etter hvert som vi arbeidet med programmet for årets festival, sier kunstnerisk leder Lasse Skagen. – Denne gangen har vi et veldig stort antall filmer signert kvinnelige regissører, og deres brennende engasjement reflekteres i filmene de lager.

Skagen trekker fram to personlige favoritter: Forfatteren Xiaolu Guos *She, a Chinese*, om en ung kvinne som forlater den kinesiske landsbygda og finner veien til London (og mulighet til selv å definere hvem hun vil være), og Shirin Neshats iranske kunstfilm *Kvinner uten menn*.

Shirin Neshat er utvalgt som æresgjest til årets festival. Tidligere æresgjester har hatt en lang regikarriere bak seg. *Kvinner uten menn* er derimot Nashats første spillefilm. Valget er likevel forståelig: Filmen er uten tvil en av programmets mest markante

***Kvinner uten menn* er utsøkt filmkunst.**

bidrag. Neshat betegnes som en multi-kunstner og er aller mest kjent som fotograf.

Visualiserer kvinneundertrykking

Kvinner uten menn handler om et knippe kvinner før og etter kuppet i Iran i 1953, der den demokratisk valgte president Mossadegh ble styrtet av monarkister med støtte fra britisk og amerikansk etterretning.

Shirin Neshats hovedanliggende er imidlertid ikke å beskrive selve denne historiske hendelsen, men snarere å visualisere hvordan kvinner blir holdt nede og deres seksualitet kontrollert. Som talende eksempel kan nevnes en sterk scene der vi følger én av disse kvinnene på flukt fra en bordell til et offentlig bad, der hun vasker sin anorektiske

TALENTFULL: Malaysia har fostret flere unge kvinnelige regissørstemmer de siste årene. Woo Min Jing er blant de mest spennende. Hennes *Woman On Fire Looks For Water* forfører. FOTO: FILM FRA SØR

gjort flere forsøk på å fokusere på ulike samfunnsspørsmål innenfor iransk film, forteller Elham Binai, iranskfødt psykolog og journalist.

– Shirin Neshat er en del av denne politiske trenden. Selv vokste hun opp i en vestlig orientert familie hvor kvinner hadde mange av de samme rettighetene som menn. Hennes akademiske far har hatt betraktelig innflytelse på henne, og hennes kunst belyser kvinners sosiale liv i islamske land, ikke bare Iran.

Aghansk idol

Blant de afghanske filmene på årets program, er det særlig dokumentarfilmene som gir innblikk i kvinnesituasjonen. Ikke minst gjelder dette den lettbenete, men besnærende *Afghan Star*, hvor det hevdes at karaoke-konkurransen kan betraktes som demokratiøvelse. For, i motsetning til i de politiske valgene der velgerne gjerne lar seg styre av egen etnisk tilhørighet, så stemmer folk fram idol-kandidaten de liker best.

Demokratiøvelse eller ikke, det er ikke desto mindre deprimerende å se hvordan begge de to kvinnelige finalistene blir utsatt for alvorlige trusler for usømmelig opptreden, rett og slett fordi de velger å delta i tv-konkurransen.

Indiske pyntedokker

Kontrasten fra Afghanistan er stor til Indias glamorøse Bollywood, som kjent verdens største filmindustri målt i antall spillefilmer. Kvinnelige megastjerner finnes det nok av i Bollywood, men beklageligvis får de stadig mindre å spille på.

– Utviklingen går i retning av at kvinner reduseres til pyntedokker i de påkostede produksjonene, sier Noshin Saghiri, filmskribent i *Ny Tid*. Hun forteller at for bare 10–20 år siden var det vanlig at kvinner spilte sterke karakterer. I dag er det langt mellom de gode rollene, og kvinneskikkelsen blir gjerne spilt av vakre modeller uten tidligere skuespillererfaring.

– Nå er det på moten å lage historiske filmer i Bollywood, sier Saghiri. – Ett eksempel er *Once Upon a Time in Mumbai*, som skal vises under Film fra Sør. Den er basert på den virkelige historien om to gangsterledere som sloss om makten i Mumbais underverden på 1970-tallet. En typisk påkostet historisk film der kvinnene framstiller divaer og skuespillere, og ikke har noen innvirkning på selve handlingen.

Men der Bollywood svikter kvinnene, har India en solid tradisjon for uavhen-

kropp til blods med en stiv børste.

Iranske kunstfilm har vært en snakkis på internasjonale filmfestivaler de siste 10–15 årene. Bølgen, som gjerne kalles poetisk realisme, kjennetegnes av at enkle historier fra hverdagslivet fortelles i et nøkternt, realistisk filmspråk, men gjerne med poetiske metaforer.

Poesien er også det mest fremtredende i Neshats spillefilmdebut. *Kvinner uten menn* er en adaptasjon av Shahrnush Parsipurs magisk-realistiske roman fra 1989, og med et forførende filmspråk forblir Neshat tro mot bokas mytiske dimensjoner. Dette kobles så sammen med et politisk budskap. Et stadig vanligere grep i iransk film.

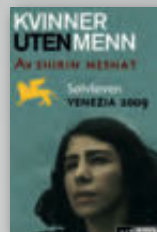
– De siste 10–15 årene har det blitt

Omtalte filmer.

SHE, A CHINESE

REGI: XIAOLU GUO
Kina, UK, Tyskland 2009

KVINNER UTEN MENN

REGI: SHIRIN NESHAT, SHOJA AZARI
Iran, Tyskland, Frankrike, Østerrike 2009

AFGHAN STAR

REGI: HAVANA MARKING
Storbritannia 2009

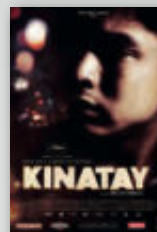
ONCE UPON A TIME IN MUMBAAI

REGI: MILAN LUTHRIA
India 2010

THE HOUSEMAID

REGI: IM SANG-SOO
Sør-Korea 2010

KINATAY

REGI: BRILLIANTE MENDOZA
Filippinene 2009

WOMAN ON FIRE LOOKS FOR WATER

REGI: WOO MING JIN
Malaysia 2009

POETISK: Det politiske og det personlige flyter over i hverandre, mens fire kvinner forsøker å løsrive seg fra tyngende sosiale strukturer i Shirin Neshats oppsiktsvekkende debutfilm *Kvinner uten menn*. FOTO: FILMWEB

gig filmproduksjon. Mange av landets independent-regissører er kvinner.

– Heldigvis er det andre ytterpunktet også representert på årets Film fra Sør. *Peepi Live* er en lavbudsjettfilm med en god historie, der kvinner spiller en mer

aktiv rolle, i dette tilfelle som reporter, forteller Saghir.

Erotikk

I Øst-Asia står erotikken sterkt i kunstfilmen. Vi finner dampende eksempler på

årets program. I sørkoreanske *The Housemaid*, en «remake» av klassikeren fra 1960 med samme navn som også vises, lar hovedpersonen – en ung hushjelp – seg villig forføre av sin steinrike og gifte husfar mens hun sitter og blar i Simone de Beauvoirs *Det annet kjønn*.

Noe helt for seg selv er filippinske *Kinaitay*, som omtales som en «allegorisk reise inn i den filippinsk-katolske selvpiningskulturen», og sjangermessig tilhørende «den turturpornografiske trenden fra 00-tallet». Det får være opp til den enkelte å pønske på de paradoksene denne filmen inneholder, men den vant i hvert fall regi-prisen under fjorårets Cannes-festival.

En ting er i hvert fall sikkert: Når det gjelder forholdet mellom mann og kvinne, så kunne kontrasten neppe vært større enn til malaysiske *Woman on Fire Looks for Water*. Dette er en nedtonet kjærlighetshistorie, vakker og mystisk, som skaper all den innlevelsen som de nytelsessyke pyntedokkene i Bollywood aldri klarer.

Derfor vanker det blomster til de gode følelsene som strømmer fra Malaysia. Den største buketten går likevel til Shirin Neshat: *Kvinner uten menn* er utsøkt filmkunst. En perle, intet mindre. ■

De kvinnelige regissørens brennende engasjement reflekteres i filmene de lager.
Lasse Skagen

ROAD MOVIE: *She, a Chinese* er en "off-beat" skildring av en ung jente på jakt etter seg selv.
FOTO: FILM FRA SØR